

ВПЛИВ УМОВ ПРАЦІ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Проаналізовано вплив умов праці на здоров'я та працездатність працівників підприємства. Розглянуто ключові виробничі фактори, такі як мікроклімат, рівень шуму, освітлення, вібрації та інтенсивність трудового процесу, які безпосередньо впливають на ефективність роботи та самопочуття персоналу. Акцентовано увагу на важливості впровадження заходів, спрямованих на покращення умов праці та дотримання санітарно-гігієнічних норм, задля збереження здоров'я працівників і підвищення їхньої працездатності.

Ключові слова: умови праці, здоров'я працівників, працездатність, виробничі фактори, охорона праці, ефективність роботи.

Abstract

The impact of working conditions on the health and performance of employees of the enterprise is analyzed. Key production factors, such as microclimate, noise level, lighting, vibrations and intensity of the labor process, which directly affect the efficiency of work and the well-being of personnel, are considered. Attention is focused on the importance of implementing measures aimed at improving working conditions and compliance with sanitary and hygienic standards in order to preserve the health of employees and increase their performance.

Keywords: working conditions, employee health, performance, production factors, labor protection, work efficiency.

Вступ

Виконання будь-якої роботи протягом тривалого часу супроводжується розвитком втоми організму, що проявляється у зниженні працездатності людини. Поряд із фізичним і розумовим навантаженням значний вплив на цей процес мають умови виробничого середовища, в яких здійснюється трудова діяльність [1].

Умови праці – це сукупність факторів виробничого середовища, які впливають на функціональний стан організму, здоров'я та працездатність працівників. Вони визначаються технологічними процесами, обладнанням, організацією робочого місця та мікрокліматичними параметрами виробничих приміщень [2].

Доведено, що несприятливі умови праці призводять до підвищеної втомлюваності, зниження продуктивності, зростання травматизму та професійної захворюваності [3]. У сучасних умовах підвищення ефективності виробництва безпосередньо пов'язане з оптимізацією виробничого середовища та забезпеченням безпечних умов праці.

Метою роботи є аналіз впливу умов праці на працездатність працівників та визначення шляхів її підвищення.

Результати дослідження

До основних факторів, що впливають на працездатність працівників, належать мікроклімат виробничого середовища, рівень шуму, освітлення та інтенсивність праці.

Мікроклімат (температура, вологість, швидкість руху повітря) суттєво впливає на тепловий стан організму людини. Відхилення цих параметрів від нормативних значень викликає порушення терморегуляції, що призводить до швидкої втоми та зниження продуктивності праці [1, 4]. Зокрема, підвищені температури спричиняють тепловий стрес, а знижені – переохолодження організму.

Рівень шуму є одним із найпоширеніших шкідливих факторів виробничого середовища. Тривалий вплив шуму негативно впливає на центральну нервову систему, знижує концентрацію уваги та може спричинити професійні захворювання [3, 5].

Освітлення робочих місць визначає точність і якість виконання виробничих операцій. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зорову втому, знижує працездатність і підвищує ймовірність помилок [2].

Інтенсивність праці характеризує ступінь фізичного та психоемоційного навантаження. Надмірна інтенсивність праці призводить до перевтоми, зниження ефективності діяльності та зростання ризику травматизму [3].

Відповідно до санітарних норм і стандартів, дотримання оптимальних параметрів виробничого середовища сприяє підвищенню ефективності праці, зменшенню рівня захворюваності та покращенню загального стану працівників [1, 2].

Комплекс заходів щодо покращення умов праці включає:

- впровадження ефективних систем вентиляції та кондиціонування;
- зниження рівня шуму шляхом використання шумопоглинаючих матеріалів;
- забезпечення нормативного освітлення робочих місць;
- раціоналізацію режимів праці та відпочинку.

Висновки

Встановлено, що умови праці є одним із ключових факторів, що визначають рівень працездатності працівників. Відхилення параметрів виробничого середовища від нормативних значень призводить до зниження продуктивності праці та негативно впливає на здоров'я персоналу.

Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до оптимізації умов праці, що включає нормалізацію мікроклімату, зниження рівня шуму та забезпечення раціонального освітлення. Реалізація цих заходів сприяє підвищенню ефективності трудової діяльності та збереженню здоров'я працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ДСН 3.3.6.042-99. Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. Київ : МОЗ України, 1999. Режим доступу: https://dnaop.com/html/34094/doc-%D0%94%D0%A1%D0%9D_3.3.6.042-99
2. ISO/CIE 8995-1:2025. Lighting of work places — Part 1: Indoor. Geneva : International Organization for Standardization, 2025. Режим доступу: <https://www.iso.org/standard/76342.html>
3. International Labour Organization. Workplace stress: a collective challenge. Geneva : ILO, 2016. Режим доступу: <https://www.ilo.org/resource/news/workplace-stress-collective-challenge>
4. Parsons K. Human thermal environments: the effects of hot, moderate, and cold environments on human health, comfort and performance. 3rd ed. Boca Raton : CRC Press, 2014. 560 p. DOI: <https://doi.org/10.1201/b16750>
5. World Health Organization. Occupational health: stress at the workplace. Geneva : WHO, 2020. Режим доступу: <https://who-dev5.prgsdev.com/m/news-room/questions-and-answers/item/occupational-health-stress-at-the-workplace>

Швець Марія Сергіївна – студентка групи ЕК-23б, факультет менеджменту та інформаційної системи, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: massha.shvc@gmail.com

Науковий керівник: Віштак Інна Вікторівна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет; м Вінниця; e-mail: vishtakiv@vntu.edu.ua

Shvets Mariia S. – Faculty of Management and Information Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: massha.shvc@gmail.com

Scientific supervisor: Vishtak Inna V. – Associate Professor Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University; Vinnytsia; e-mail: vishtakiv@vntu.edu.ua